№ 60 (256) Ausgabe A.

HOMAN

№ 60 (256) Hod III. Wilnia. 2 žniŭnia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

1 žniunia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Miž Ipram i Bajjel — žywiejšaja artylerыjskaja bitwa.

Front niamieckaha Naślednika: Na ŭschodzie ad Fer an-Tarn a francuzy paabiedzi niekalki razoŭ pačynali wostryje šturmy. Kontratakaj my adkinuli worahaŭ na ich pazycyi. Na paŭnoččnym uschodzie ad Pert worahi pamykalisia adabrać nazad utračeny imi 30 lipnia aporny punkt, ale byli adbity.

Front Albrechta Wiurtemberskaha: Piachotnyje styčki na Mozeli i ŭ lesie Parua. Uziaty palonnyje.

Worahi ŭtracili 25 samalotaŭ.

Anhlickaja latučaja eskadra z 6 samalotaŭ, paprabawaŭšaja atakawać Zaarbruken, źniščena našymi latučymi siłami pierš, čym paśpieli skinuć swaje bomby.

BERLIN. Tutejšaje ŭkrainskaje pasolstwa apawieščaje:

Areštawany za bojca feldmaršałka Ejchhorna nazywajecca nie Donskoj, a Doncow.

Hetman Skoropadzkij wydaŭ manifest, wyskazywajučy abureńnie z pry čynu zabojstwa i žal, što wialiki pryjaciel niezaležnaj Ukrainskaj dziaržawy pahib ad ruki woraha Ukrainy.

Z znojdzienych papieraŭ wyjawiłosia, što pryhatawłałosia pakušeńnie i na hetmana Skoropadzkaha.

KIJEŬ. Dziela padzierżańnia ładu ŭkrainski ŭrad areštawaŭ predstaŭnikoŭ kancawych lewych, u tym liku Pietluru. Adnačasna z tym areštawany i predstaŭniki krajnich prawych.

BERLIN. 29 lipnia francuskaja hazeta «Matin» pisała: «za hałowy Mummа i Ejchhorna tajny „sajuz ukrainskich patryotaŭ“ naznačyŭ wialikije nahrady“.

Sproba francuzaŭ uzwiaści winu za zabojstwa Ejchhorna na ŭkraincaŭ —nieŭdačna, bo ŭžo čwiorda dawiedzieno, što zabojstwa nadumana ŭ Maskwie pry ŭdziele sajuźnikaŭ.

MASKWA (W.T.B.) 30.VII. Na złučenym zasiedańni hałoŭnaha spaŭnіajučaha kamitetu i rabotnickich arhanizacyj prynіata rezalucyja:

1. Socyalistyčnaja baćkaŭščyna —u niebaśpiecy.

2. Hałoŭnaja zadača mamentu — adbić čecha-sławakoŭ i zabaśpiečyć padwoz zbožža.

3. U rabotnickich masach treba wiaści enerhičnuju rabotu dziela wyjaśnieńnia surjoznaha pałažeńnia.

4. Dzieła ŭzmacawańnia sawieckaha ŭradu treba prawiaści ŭ žyćcio masowy terror proci buržuazii.

5. Ahulnym kličam pawinien być: śmierć, abo pabieda! Masowyje ekspedycyi pa chleb, masowaje uzbrojeńnie rabotnikaŭ i napružeńnie ŭsich sił dziela baraćby s kontrrewalucyjnaj buržuaziiaj.

U asobnaj adoźwie narodnyje kamisary apawieščajuć, što Maskwa i Piecіarburh užo 4 dni biaz chleba, i pryzywajuć ratawać abiedźwie stalicy ad hоładu.

BERLIN. «Temps» piše, što niemcy ŭtracili tolki nieznačnuju čaść ab šaru, zdabytaha imi ŭ čatyry dni nastupleńnia, pačaŭšaha 27 maja i dawioŭšaha ich da bierahoŭ Marny. «Znajučy našych worahaŭ, trudna wieryć, kab jany sumkoŭisia paśla našaha ŭdaru.»

BERLIN. Latun Menkhof zhodnie s francuskimi wystkami, žbit za francuskimi liniiami i ŭziat u pałon.

BERLIN (W.T.B.). U paŭnočnych wodach našy padwodnyje łodki zatapili 18.000 tonn.

MASKWA. 30 VII. Jak apawieščaje ŭrad, dzieła wajennych pryčyn hranica kala Archangielska začyniena na dwa tydni.

BERLIN. Hazety pišuć:

Hrožba Maskwie, zabojstwy Mirbacha i Ejchhorna—heta kulcy adnaho łancuha. «Nordd. Allg. Ztg» piše:

«Rezultatam abodwych zabojstw dla niamieckaj palityki budzie jšče wialikšaja aściarožnaść pry raźwiazcy ŭschodnich problem».

BERLIN. Armianskije balšewiki ŭ Enzeli i Rešcie admowilisia akazać pomač anhlickamu kosnulu i anhlickamu banku, na katorych napali paŭstancy.

BRESŁAU. Armiejskaje ŭpraŭleńnie abiecałosia niamieckim ziemstwam paśla kanca wajny i demobilizacyi pačyhuć ak z zanatich na ŭschodzie ziamiel. Materjały hetyje buduć užyty dzieła prawodki pawietowych čyhunak.

BERLIN (W.T.B.). Finlandzkaja delehacyja pajechała ŭ hłaŭnuju wajennuju kwateru.

BERN. Anhlickije hazety predłaha juć Wilsonu być paśrednikam suždziduj u irlandzkaj sprawie.

MASKWA. 29.VII. Admirał Dutow pryjechaŭ sa štatam u Samaru. Jon wyskazaŭsia za pawarot monarchii i dyscypliny.

MASKWA (W.T.B.). «Извѣстія» pišuć:

Sawieckaja respublika akružena była s poŭnačy, uschodu i pałudziennaha ŭschodu paŭkruham wajennych operacyi. Niebaspieka ciapier wialikšaja, čym u lutym. Naš zaklaty worah stukaje ŭ dźwiery sawieckaj respubliki: jon niasie dla narodu puty, dla kiraŭnikoŭ jaho — śmierć. Socyalistyčnaja baćkaŭščyna ŭ niebaśpiecy!

BERLIN. Sajuźniki žbirajuć na Sawieckich astrawoch wialikije wajennyje siły.

BERLIN. Stats - sekretar Hince wiarnuŭsia z hłaŭnaj kwatery ŭ Berlin.

MASKWA. Predstaŭniki neŭtralnych dziaržaŭ u Piecіarburzie pratestawali proci nacyanalizacyi gazowaha promysłu i papiaradzili, što ŭsie straty ich paddadnych pawinny być wiernieny sawieckim uradam.

ŽENIEWA. Na francuskim socyalistyčnym kongresie pracіuniki Klemanso dajšli wialikaj pierewahi. Prynіata rezalucyja z damahańniem źmieny francuskich wajennych metad i sazywu miźnarodnaj socyalistyčnaj konferencyi ŭ neŭtralnaj staroncy. Akcyju sajuźnikaŭ proci rasiejskaha sawieckaha ŭradu jana wostra asudziła. Rezalucyja pakazała, što 80% usich francuskich rabotnikaŭ nia hodziacca s palitykaj francuskaha ŭradu.

MASKWA. Pawodłuh uradowych wiestak, Kacarynburh zaniat čechasławakami. Z hetaj pryčyny balšewickaja presa kliče na trywohu i kliče bracca za aružže. Jana kaže: «Nie dawajecie woraham pardonu!»

BUDAPEŠT. Pałata panoŭ prynіała biez nijakich paprawak prajekt źmien u wybarnym prawie.

WIENA. Minister jeminnych spraŭ, Pol, zajawiŭ, što kryzis u jeminnych sprawach dla centralnych dziaržaŭ minuŭ i, treba spadziewacca, u časie hetaj wajny bolš nia wiernіecca.

Wilnia, 2 žniunia 1918 h.

Minuli čatyry hady strašennaj, biezprykładnaj u historyi świetu wajny.

Za nami—miljony trupaŭ pabitych wajakaŭ, celaje more krywi čeławiečaj, ruiny miest, pažaryšča tysiač wiosak... Za nami — płač matak, žon, dzieciej, utraciŭšych swaich karmicielaŭ; jenki kanajučych ad ran i hoładu; dalej, kryki ty h čyj rozum nie pieranios [illegible] ... naha ščaścia, spakoju, dabrabytu... A ŭpieradzi?

Na miažy piataha hodu wajny asabliwa wostra ŭźnimajecca hetaje pytańnie. I choć jašče nie widać kanca krywawaje baraćby miž narodami, s tumanu budučyny pačynajuć wybiwacca puciawodnyje ahańki, katoryje pawiaduć čeławiecestwa pa nowaj darozie.

Wajna lišnie błyboka ŭskałanuła žyćcio narodaŭ. Dzie praniośsia wajennyj klič, tam nie astałosia niwodnaha kutočka, žycharaŭ katoraha nie čapiłaby ruka wajny. Chto nie złažyŭ na aŭtaru krywawaha boha swajho žyćcia, toj addaje jamu swaju pracu, swaje siły, swajo mieńnie. Wajujuć nie armii, a całyje narody. — I hetyje narody doŭhimi hadami niepamiernych cižaraŭ i muk zawajewali ŭžo sabie prawa na nowy, lepšy byt, prawa na poŭnuju wolu—biazspornaje, jak prawa dychać i žyć. Daremny kryki imperyalistaŭ roznych staron, pryzywajučych da paniawoleńnia tych, ad kaho adwiernieca ščaście ŭ mament akančacielnaj raźwiazki wajny: ciarpieli roŭna ŭsie narody i ŭsie jany roŭna zasłužyli na lepšuju budučynu—niezaležana ad kanca krywawaje dramy. Dalejšaja niawola, dalejšaje panawańnie narodu nad narodam tolki sulić nowyje wojny — jašče wialikšyje, jašče bolej krywawyje, čymsia ciapierašniaja.

My wierym, što kryŭda, ŭčynienaja ludziom abo narodam, nie prachodzić biaz śledu: jana adbiwajecca zaŭsiody —kali nie na samych kryŭdzicielach, dyk na patomnych pakaleńniach. I kali dalejšaja budučyna čeławiečestwa paśla ŭsiaho pieražytaha iznoŭ budzie pabudowana na kryŭdzie, — adpłata pryjdzie ranjej ci paźniej.

Histaryčny mament.

(Uspamin s časoŭ abjaŭleńnia wajny).

Nia hledziačy na toje, što narody Rasiei nienawidzieli hady pakutawali ŭ ciažkoj niawoli, — abjaŭleńnie wajny wyzwało badaj usiudy niejkaje dziŭnaje nastrajeńnie. Jak paśla ŭdaru hromu, katoraha nie ždali, na mament usio zdajecca, zaciichaje, tak i na wializarnym abšary Rasiejskai dziaržawy, kali s kanca ŭ kaniec praciela wiestka; „wajna abjaŭlena!“, zacichli ŭsie staryje ŭnutrenyje swarki, spyniłasia baraćba za prawa i wolu: usie jak byccam pracawali, što heta wajna niasie s saboj niešta nowaje—wialikaje, čaho sławami wyskazać niemahčyma.

Praŭda, tut niemałuju rolu adyhrała i wajennaja dyktatura: žalezny kułak začyniŭ wusny ŭsim, chto schacieŭ-by słowa «kramolnaje» skazać. Wajennaja cenzura, wajennyja sudy... woinami ... katory moh by pa... psawać zhodny chor «patryotaŭ», pieajuŭšych na wulicach „Boža, caria chrani“. I mołčki išli na zbornyje punkty hramady šerych haratnikaŭ — zapasnych,—tolki dzie-nia dzie, asabliwa ŭ Biełarusi i na Ukrainie, na mament, jak małanka, budziłasia ŭ ludziej świadomaść, što jany jduć wajewać za čužoje dla ich dzieła, a tady ciomnyje sielanie hramili manapolki, wołaści, panskije dwary i miastečki, kab na niekim sahnać nakipieŭšuju ŭ dušy złość.

Žywa ŭspaminajucca ciapier heryje minuty, abrazy naboru, ślozy raźwitańnia sałdataŭ z blizkimi im ludźmi...

Narod mаŭčaŭ, — ale nie maŭčali za jaho tyje, chto abarbaŭsia być jaho predstaŭnikam, pramaŭlać ad jaho imi. Dziŭnyje, niepadobnyje da wiery sceny razyhrywalisia na zasiedańniach miastowych dum, ziemstwaŭ, usielakich hramadzkich arhanizacyj: syny narodaŭ, pa śpinach katorych jašče ŭčora biez nijakaha miłaserdzia hulała carskaja nahajka, katorych žyćcio pad rasiejskim panawańniem napaminało kataržnuju rabotu, katoryje byli dobra wiadomy ŭ sibirskaj katarzie i wastrohach usiaje Rasiei, jak samyje častyje hości, — syny henych narodaŭ nieŭspadzieŭki zahawaryli ab swajej lubowi da katawaŭšaj ich ruki, ab wiernaści Rasiejskaj dziaržawie i achwocie addać za jaje swajo žyćcio i swajo mieńnie... Rasiejski «patryatyzm» abchapiŭ, zdawałosia, ŭsich, i ŭ historyi paniawolenych narodaŭ Rasiei na wiečnyje časy buduć pamiatny deklaracyi, pračytanyje deputatami «inarodcaŭ» u Hasudarstwienaj Dumie na zasiedańni 26 lipnia (st. st.) 1914 hodu. Usie jany ŭ wadzin hołas za jaŭlali, što «tolki pad berłam Rasiei jany žduć woli i ščaścia dla swaich bratoŭ...

Maŭčali tolki biełarusy, maŭčali ukraincy. Im pabieda Rasiei nie suіła

ničoha, apriača ŭzrostu zachwatnych apetytaŭ rasiejskaha nacyanalizmu, apriača nacyanalnaj śmierci biełaruskamu i ŭkrainskamu narodam. I rabili dobra: bo ŭžo ŭ čaćwiortym hodzie wajny «patryatyčna» nastrojenyje «inarodcy» byli prymušeny ŭračysta adrekacca ad swaich wajennych deklaracyj, a tyje, chto padpisywaŭ ich, apawieščali ab razrywie na wiečnyje časy ŭsich dzieržaŭnych żwiazkaŭ z Rasiejskim hasudarstwam...

My nia budziem nazywać ich pa imi: imiony ich i tak zapisany ŭ historyi, s kataraj ničoha wykasawać niel ha. My tolki — dziela charakterystyki mamentu — prypomnim adno wystupleńnie palakoŭ, jakoje ciapier zyčyć asabliwaj ironijei: ab im napieradodni čaćwiortych uhodak wajny ŭspamianuła polskaja hazeta «Dzien. Pol.» (№ 204 z 28 lipnia 1918). Jana piše:

„Jak wiedama, u Waršawie byŭ zawiazaŭšysia «Polski Nacyanalny Kamitet», «tworačy hetak asnowu dziela palityčnaj arhanizacyi narodu», i 25 listapada 1914 h. wypuściŭ adozwu, każučy ŭ joj, što «pierad narodam (polskim) staić tolki adna sprawa: razbiccie hroznaj niamieckaj siły i złučeńnie ŭsiaje Polšcy pad berłam rasiejskaj monarchii»,—što „razhrom u hetaj baraćbie niemcaŭ—heta naša pabieda!“

X. X.

Biełaruskaja presa i abjaŭleńnie wajny.

Miž mnohajazyčnaj presaj biazmiežnaje Rasiei, kataraja ŭ mament abjaŭleńnia wajny nieŭspadzieŭki zachwareła na rasiejski patryatyzm, rezkim piatnom wydzielalisia biełaruskije i wiedzienyje biełarusami hazety. Biełaruskaje hramadzianstwa nie żmianiło swajho stanowišča, jakoje zanimało ŭ časie japonskaje wajny: jak i tady, jano tolki ŭ wajennych nieŭdačach Rasiei bačyło zapawiedź unutrenaj pierastrojki Rasiejskaje dzieržawy, abapiortaj na samadzieržawii, biurakratyżmie i wiečnym ucisku «inarodcaŭ».

Cikaŭna wyhladajuć numery „Našaje Niwy“ z wajennaha času: čuć nia ŭ kožnym z ich — biełyje plechi, zroblenyje čyrwonym ałaŭkom wajennaha cenzara. Cenzura wykidała nawat wajennyje apawieščeńni zatoje, što zamiest „našy“ pabiedy pisałosia ŭ ich «rasiejskije, pabiedy i t. d.

Pryncypialnaje stanowišče «Naša Niwa», centralny orhan usiaho biełaruskaha ruchu, wyskazała ŭ № 29 z 25 lipnia 1914 h. U pieredawoj stacci jaje my čytajem: «Adno my wiedać pawinny: čym-by wajna ni skončyłasia, kolki-by ludziej jana ni ŭzjała na achwiaru, narody astanucca, pierežywuć jaje, zalečać swaje rany, i pačniecca iznoŭ kipučaje žyćcio, kipučaja praca. Dyk kožyn z nas, chacia-by dola pryhatawała jamu lichi kaniec, pawinien wiedać, što i paśla jaho budzie žyć jaho narod, što narastuć nowyje pakaleńni, da katorych naležyć budučyna. More krywi addzielaje nas ad jaje. Hetaha żmianić, adwiarnuć nielha. I kali i naša kroŭ u heta ŭlijecca, dyk usio-ž taki budziem wiedać, što paśla nas zajaśnieje sonejka nad našaj staronkaj, što našy naśledniki zdabuduć ureści tuju dolu, jakoj nam nie dawiałosia pryždać».

Samo saboj razumiejecca, što cenzura nie dawała rażwiwać dalej hetkaje idealohii. I ŭ dalejšych numeroch «Našaje Niwy» my tolki pamiž radkoŭ čytajem tyje-ž dumki, jakije tolki ciapier možna hołasna wyskazywać: dumki ab tym, što razwał caryzmu, da katoraha dawiaduć rasiejskije nieŭdačy na froncie, dašć mahčymašć i Biełarusi adwajewać dla siabie wolny i niezaležny byt.

„Adbudowa Rasiei“. *)

2.

Plan «adbudowy Rasiei» praz Ukrainu i Biełaruś, jak usio pakazwaje, maje miž rasiejskimi dziejačami mnoha prychilnikaŭ. Nie każučy ŭžo ab tym, što za złučeńnie ŭsich „ruskich“ ziamiel stajać prawyje i kadety, treba adznačyć, što padobnaje stanowišče zanimajuć i bolšewiki: nia hledziačy na daŭniejšyje zajawy ab «samaaznačeńni nacyanalnaściej» chacia-by ŭ formie addzialeńnia ad Rasiejskaj dzieržawy, bolšewiki na apošnim żježdzi sawietaŭ dawoli jasna hawaryli ab nie padzielnaści Rasiei ŭ miežach, wyznačenych bierašciejskaj umowaj, — značyć, nia hodziacca ŭžo na adpad tych ziamiel, žychary katorych chočuć twaryć swaje asobnyje dzieržawy (napr. Biełaruś, Kaŭkaz i inš.).

My ŭžo raz pisali ab raboci ŭ hetym kirunku kadetaŭ z Milukowym i Winaweram napieradzi, jakije żwili sabie hniazdo ŭ sercy Ukrainy—Kijewie. Ciapier dachodzić wiestka, što i miž prawasłaŭnym duchawienstwam na Ukrainie jdzie ruch da adnaŭleńnia razarwanaj żwiazi z Maskoŭščynaj. Hety ruch wyjawiŭ sia wielmi jarka na żieździe ŭkrainskaha duchawienstwa ŭ Kijewie, na jakim pasta oŭleno, što ŭkrainskaja prawasłaŭnaja cerkwa pawinna być aŭtanomnaj, ale pad najwyšejšaj ułaściu maskoŭskaha patryarcha. U ŭkrainskaj hazeci **«Нова Рада»** my čytajem: «Karystajučy z niewialikaj pierewahi, carskije maskwafiły ...skončyli tym, što apawieścili poŭnuju zaležnašć ukrainskaje carkwy ad maskoŭskaha patryarcha. Kab zatumanić wočy, hetu zaležnašć jany nazwali zusim nieadpawiednym imiem «aŭtanomii ŭkrainskaje carkwy». . Hetkaja niačutaja aŭtanomija addaje ŭkrainskuju carkwu pad poŭnaje panawańnie centralistaŭ i može służyć za charakterny znak nowaha jarma, nakinutaha maskwafilskimi elementami ŭkrainskaj carkwie».

Nia dziwa, što miž ukraincami budzicca warožaje adnošeńnie da maskoŭščyny, jakaja wielmi panošycca pad łaskawaj apiekaj hetmana Skoropadskaha. Nia dziwa, što ŭkrainskaja wajskowaja rada, pierekanaŭšysia, što nawakoł Milukowa ŭ stalicy Ukrainy tworacca palityčnyje arhanizacyi, niazhodliwyje z usiej sučasnaj ukrainskaj palitykaj, wyskazała žadańnie, kab Milukow nie astawaŭsia nadalej u Kijewie...

Treba spadziewacca, što na Ukrainie ŭ najbližejšym časie ŭżnimiecca wielmi wostraja baraćba ščyra-ŭkrainskich nacyanalnych elementaŭ za zachawańnie niezaležnaści swaje Baćkaŭščyny. Pałažeńnie ŭkrainskaha ŭradu pry hetym budzie wielmi trudnaje: jon budzie prymušen ličycca s tym, jakoje stanowišče zaniaŭ u adnosinach da Maskoŭščyny hetman Skoropadskij, niedaŭna pryzywaŭšyj ukrainskich dziejačaŭ na hruncie narodnaj praświety nie wyrekacca „starych kulturnych cennaściej“ — značyć, maskoŭščyny. Mahčymy ŭ chutkim časie wielmi wostry kryzis, rażwiazka kataraha može akazacca wielmi niepamyslnaj dziela ŭmacawańnia palityčnaj niezaležnaści Ukrainskaje dzieržawy.

J. Mieleška.

(* Hl. „Homan“ № 58.

U Wilni i wakolicach.

┼ **Lawon Hmyrak**. Tolki ciapier dajšła da nas wiestka, što ŭ časie wajny pahib na froncie stary supracaŭnik „Našaje Niwy“, Lawon Hmyrak, rodam z Wilenščyny.

L. Hmyrak wyjawiŭ surjoznyje publicystyčnyje zdolnaści, pišučy šmat stacciej ab biełaruskich hramadzkich i kulturna-nacyanalnych pytańniach.

Wiečny pakoj ščyramu synu Biełarusi!

× **Biełaruskaje Nawukowaje Tawarystwa.** Trudnašć znajści adpawiednaje pamiaščeńnie pobač z ahraničenaściu patrebnych na heta hrošy stanowić błaŭnuju praškodu ŭ rażwićci hetaj ważnaj biełaruskaj ustanowy. Prajekt T-wa prystupić da arhanizacyi pastajannaha muzeju i biblioteki dahetul nie ŭdałosia prawiaści ŭ žyćcio, nia hledziačy na toje, što dla muzeju ŭžo zadeklarawano bahataje sabrańnie pamiatnikaŭ staroj biełaruskaj kultury (p. I. Łuckiewiča), čyślenyje rečy paadzinokich asob, dy wielmi mnoha knih, čašć katorych užo pastupiła na ruki T-wa, ale dahetul nia može być spažytkawana s pryčyny niechwatki pamiaščeńnia.

Sprawa rażwićcia čynnaściej T-wa adna z najbolš śpiešnych spraŭ asabliwa ŭ hety mament, kali ad wajennych zdareńniaŭ i t. p. niščycca hetulki cennych pamiatnikaŭ našaj minuŭščy-

---

Franciśk Olechnowič.

Na Antokali

pjesa ŭ 3 aktach sa śpiewami i tancami.

(Hladzi «Homan» № 59).

Juziuk.

Pajechali ŭ Werki.

Ihnat.

U Werki... (siedaje; paśla paŭzy): Wy składywajecie swaje rečy.

Juziuk.

Ale. Jedu.

Ihnat (bytcym żdziwiŭšysia).

Tak? Wyježdžajecie? (Cicha): Dziakuj Bohu! hm! —

Juziuk.

Što?

Ihnat.

Nie, ničoha, ja tak sabie...

(Paŭza).

Juziuk.

(pačynaje niešta piejać sabie pad nos).

Ihnat.

Što?

Juziuk.

Ničoha. Ja piaju...

Ihnat.

Aha... (Paŭza) Dyk wy, panok, na doŭha wyježdžajecie?

Juziuk.

Na zaŭsiody.

Ihnat.

A... hetak... (hladzić uwierch i niešta piaje sabie pad nos. Iznoŭ paŭza. Abodwa chodziać pa scenie ŭ roznych kirunkach i starajucca nie hladzieć adzinna adnaho).

Ihnat.

Hm!.. Što ja chacieŭ kazać... Može wy majecie da mianie jakuju pretensiju, žal jaki?

Juziuk.

Ja? za što? hm! da was? žal? pretensiju? za što?

Ihnat.

Ja... tak tolki papytaŭsia... bo mnie zdajecca, što wy krywa hladzicio na mianie...

Juziuk.

Ja? kryj Boże! — hm...

Ihnat.

Bačycie, tak užo na świecie dziŭna zdarajecca, što nie zaŭsiody hetak bywaje, jak taho čeławiek choče...

Juziuk.

A niechaj sabie...

Ihnat.

Ja nie chaču, kab my rastalisia jak worahi, bo ja da was nie maju nijakoj złości. Ja chacieŭ-by, kab wam było jak najlapiej. Ja chaču nawat wam pamahčy. Jak dastanu hrošy, mahu wam kolkidziesiat rubloŭ pazyčyć...

Juziuk.

Što?! pazyčyć?! skažecie: padaryć! Hrošy dać! he-he! Wy mnie sulicie hrošy!

Ihnat.

Dyk ja... nie z błahoj dumkaj, — heta tolki z dobraha serca. — Addaście s časam...

Juziuk.

Hrošy!.. pluju na was i na wašyje hrošy—woś što! Šližykam pan dawaj swaje hrošy, nia mnie —woś što! Jany ad was woźmuć — čamu niel.. Idziecie tudy da ich, tam užo Wincent maje piśmo da was ad konsula ci što! Idziecie! Peŭnie užo pryjšli hetyje wašyje pahanyje hrošy... Idziecie tudy zapłacić im za dačku, ale nia mnie — woś što!

Ihnat

(parušeny wiestkaj ab piśmie).

Pačekajcie... piśmo, kažecie — ad konsula? Hdzie? hdzie?

Juziuk.

Wincent schawaŭ jaho ŭ kišeń.. Idzi pan tudy—da ich, u Werki, płaci Šližykam, jany tam peŭnie niecierpliwa čekajuć wam i wašyje hrošy woś što!

Ihnat (strašenna znerwawany).

Piśmo ad konsula! piśmo ad konsula! Boże! miej mianie ŭ swajoj apiecy!.. (Da Jazepa) U Werkach każecie? Wincenty — każecie, u kišeń — dzie maja šapka!.. (wybiehaje).

Zjawa 25.

Juziuk.

Wo — jak śpiešajecca!.. Ale!, ciabie tam z radaściu prywitajuć, ciabie tam niecierpliwa čekajuć!.. Rečy ŭžo spakowany — dyk i ja pajedu ŭ Werki, kab jašče raz — apošni pahladzieć na jaje choć zdaloku pačuć ad jaje jakojeś ciopłaje słowa na rażwitańnie.—

O Boże! tak mała žadaju ad swajho losu, dyj hetaha nawat dola dać nia choče!

(Siedaje na ŭsłončyku i pačynaje płakać).

Zawiesa pamału začyniajecca.

AKT III.

Sadočak pierad uchodam u restaran, addzieleny ŭ hłybi sceny płocikam z warotami. Za płocikam idzie daroha. Dekoracyja apošniaha planu —wid Wielli i lesu na druhim baku raki. Z lewaha boku na pieršym planie ŭchod u restaran. Na scenie stoliki, kresły, łaŭki.

ny. Nam wiadomy fakty pradažy na papieru cełych archiwaŭ niezwyčajnaje wahi dla historyi našaha kraju i narodu. I my spadziajemsia, što biełaruskaje hramadzianstwa adklikniecca na hetu važnuju patrebu našaha nacyanalnaha žyćcia i pamože T-wa ŭ jaho zachodach.

× **Biełaruski kamitet** wyskazywaje swaju padziaku pani Kareckaj z Mereča za pomač dzieciam u biełaruskim prytułku ŭ Kačanoch praduktami i za achwiaru hrašmi 20 rub.

× **Uhodki wialikaj wajny.** U čećwier, 1 žniŭnia, dla ŭsiaho świetu pačaŭsia piaty hod wajny.

Čatyry hady tamu nazad u hety dzień rasiejskaja konnica s Suwalskaje huberni pierastupiła cieraz hranicu ŭschodnich Prusaŭ.

× **Kala śmierci feldmaršałka Ejchhorna.** Śmierć Ejchhorna napaminaje nam, što zabity hłaŭnakamandujučyj niamieckimi wajennymi siłami na Ukrainie žyŭ u našym miešci ad 18 wieraśnia 1915 h. da 23 marca 1918 h.

U časie suświetnaj wajny jon uwieś čas byŭ na Ŭschodnim froncie, jak hłaŭnakamandujučyj niamieckaj 10 armiej. Paśla swajej pabiedy ŭ druhoj mazurskaj bitwie nad rasiejskai 10 armijej Siwersa Eichhorn uletku zaniaŭ Koŭnu, a 17 wieraśnia — našu Wilniu, u jakoj była założena jaho hłaŭnaja kwatera, astawaŭšajasia tut da jaho wyjezdu ŭ Kijeŭ. Jaho prostaja fihura, jakuju badaj kožyn dzień možna była sustrecić na wulicy biez nijakaje świty, dobra znajoma ŭsim žycharam Wilni.

× **Žaludy.** Sioleta zbor žaludoŭ maje być wielmi bahaty. Jak wiadoma, z ich možna wyciskać presam alej.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najniżejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodluh Celsija):

	najwyš.	najniž.
29—30	+ 22,5°	+ 13,4°
30—31	+ 23,1°	+ 14,1°
31— 1	+ 19,5°	+ 13,7°

Z USIAHO KRAJU.

Nahlad nad ziemstwami.

Hłaŭnakamandujučy u mieżach nowaj okupacyi Jv. Falkenhajn wydaŭ 22 lipnia zahad ab nahladzie nad ziemstwami, katory ŭstanoŭliwaje adnosiny miż niamieckimi wajennymi ŭłaściami i krajowymi ŭstanowami — ziemstwami. Nahlad nad huberskimi ziemstwami należyć da kamandy armii, nad pawietowymi i wałasnymi — da kamand dywizii. Wajennyje ŭłaści ŭ kožyn moment majuć prawa rabić rewizii kasy i knih i pasyłać na zasiedańni ziemstwaŭ swaich predstaŭnikoŭ, jakije mohuć prynimać także ŭčaście ŭ sporkach. Pierad sazywam zasiedańnia wajennym ułaściam pawinien być nadadzien paradak dnia, jaki imi zaćwierdžajecca. Hutarki na sabrańniach nie pawinny datykać palityčnych pytańniaŭ i pastupkaŭ wajennaje ŭłaści. Usie pastanowy ziemskich sabrańniaŭ zaćwierdžaje wajennaja ŭłaść u try dni. Žałaby ziemskich sabrańniaŭ na niezaćwierdžeńnie ich pastanoŭ i t. p. padajucca ŭ trochdzionny termin tej wajennaj ułaści, jakaja nad imi nahledaje; u druhoju instancyju ŭ tydniowy termin—u korpusnuju kamandu; u trejciuju— u hłaŭnuju kamandu armii tak sama ŭ tydniowy termin.

HORADNIA. Waročajučysia paśla trochhadowaj niabytnaści ŭciekačy znachodziać swaje kwatery zusim pustymi.

HORADNIA. 18 lipnia baćki i žonka M. pajšli ŭ bažnicu i pakinuli M. zasnuŭšym u niezačynienaj kwatery. Nie wiadomyje złodziei ŭwajšli ŭ kwateru i ŭkrali opratku spaŭšaha, dźwie pary botaŭ, hrošy i inšyje rečy. M. tak krepka spaŭ, što ničoha nia čuŭ, što kala jaho rabiłosia.

MAZURY. Haspadar Pawiła schawaŭ 1350 rub. u sałomie ŭ humnie. Jaho najmitka znajšła ich i ŭziała sabie. Dziaŭčyna schawała henyje hrošy u siabie na hrudzioch, dzie palicyja i znajšła ich. Mirawy sud zasudziŭ dziaŭčynu na 6 mies. u wastroh.

KOUNA. 23 lipnia wajenny sud za kražu ramiennych pajasoŭ zasudziŭ dwoch žycharaŭ u papraŭčy wastroh na paŭtara hodu.

RYHA. Ŭ tutejšych wakolicach razwodziać mnoha krapiwy, katoraja, jak wiadoma, jdzie na wałokny.

DORPAT. 16 wieraśnia pačynajucca lekcyi na ŭsich fakultetach nowa-ładženaha uniwersytetu.

Ukraina.

KIJEU (W.T.B.). Nakaz, što 24 červienia ŭ Wienie Niamieččyna pamieniałasia z Ukrainaj padpisanymi tekstami mirnaje ŭmowy, wyzwaŭ tut wialikuju radaść, bo bačuć u hetym dowad niamieckich sympatyj da niezależnaj Ukrainy.

Byty wajenny minister Pietlura i b. minister handlu Porš, razam z inšymi asobami areštawany. Ich winawaciać u tym, što jany padhataŭlali pierewarot proci ŭradu hetmana.

JASSY. «Tribuna» piše, što rumynski i ŭkrainski ŭrad dajšli ŭhody. Bessarabija adychodzić da Rumynii, katoraja za heta robić Ukrainie niekatoryje ekonomičnyje ŭstupki.

WIESTKI Z RASIEI.

MASKWA. S pryčyny pryjezdu nowaha niamieckaha pasła Helfericha «Нов. Вѣдом.» pišuć:

Nowy pasoł zajmiecca raźwiazkaj nia hetulki palityčnych, koiki ekonomičnych zadač. Naznačeńnie Helfericha —heta dokaz taho, što ŭ Niamieččynie pierewažyŭ mirny kirunak i što chmary, išoŭšyje z boku Niamieččyny na sawieckuju Rasieju prynamsi da času razyjšlisia.

BERLIN. «Berl. Lok.-Anz.» piše: Pytańnie ab addzialeńni Liflandyi ad Rasiejskaj dzieržawy raźwiazywajecca ščaśliwa, bo maskoŭski sawiecki ŭrad, zhodnie z apawieščenym pryncypam samaaznačeńnia narodaŭ, nie wysoŭwaje nowych trudnaściej raźwiazki hetaha pytańnia. Pan Joffe śpierša nie chacieŭ pryniać z ruk krajowaj rady, złoženaj s predstaŭnikoŭ Liflandyi i Estlandyi, zajawu ab addzialeńni hetych ziamiel. Ciapier, jak my čuli, sawiecki ŭrad pryncypialna prystaŭ na hetkaje addzialeńnie i pasłaŭ adpawiednuju instrukcyju ŭ Berlin.

ŠTOKHOLM. Žywučyje ciapier u Francii bytyje člieny francuskaj wajennaj misii ŭ Rasiei dastali ad wajennaha ministerstwa zahad pryhatawacca dla adjezdu ŭ Rasieju na Murman.

LUGANO. Predstaŭniki sajužnikaŭ wyjechali z Wałohdy ŭ Archangielsk, bajučysia, što sawiecki ŭrad zadzieržyć ich, jak zakładnikaŭ.

LONDON. Hienerał Chorwat zajawiŭ karespandentam hazet, što, kab wiarnuć ład u Sibiry, dawoli troch dywizij sajužnickich wojsk. Kab-že nanowa arhanizawać front na ŭschodzi i pačać iznoŭ wajnu z Niamieččynaj treba miljon sałdataŭ, jakich dašć Japonija. Operacyjnymi centrami pawinny być Charbin i Władywastok. Žadajecca ŭčaście anhliickaj abo amerykanskaj dywizii.

CHARBIN (Reŭter). Wojski hienerała Chorwata wyhnali balšewikoŭ z uścia Sunhari i Amura i zdabyli 1 arużny parachod, 1 matornuju łodku i 4 hruzawyje parachody z bahatymi zapasami.

MASKWA. Paśla zaniaćcia Syzrani na Wołzie čechi ŭčynili krywawuju bojniu. Zabity člieny tamtejšaha sawietu, u tym liku Skworcow, Berlinskij, Biełahub i inšyje. Čerń razarwała na kuski narodnaha kamisara Krynkowa. Čyrwonych hwardziejcaŭ rasstreliwajuć całymi hramadami. U okruzi zachodniaha Urału sawieckije wojski pad silnym naciskam byli prymušeny adyjšcisia nazad.

Baku zaniat balšewikami, ale adrezan ad balšewickaha ŭradu. Funt muki kaštuje tam 12 «kierenak», funt cukru — 25, aršyn sukna —kala 250. Dabywańnie gązy daje tolki piatuju častku dabyčy minułych hadoŭ.

Zjawa 1.

Rafał i Piarowič.

Rafał

(wychodzić z restaranu i hladzić na nieba).

Siahońnia budzie pieknaja pahoda, možna spadziewacca šmat haściej... (ubačyŭšy śpiačaha na łaŭcy Piarowiča) Waše! waše! Pan Piarowič!

Piarowič

(pjany praz son).

Adčapisia ad mianie!— Mnie zusim dobra!

Rafał.

Panok! ustawajcie! tutaka spać nielha!

Piarowič (pračchnuŭšysia).

Nielha? Čamu?

Rafał.

Ustawajcie, waše! Može chto-kolečy pryjšci, a wy śpicio! Byŭ-by soram, kali-b was pabačyli pjanoha tutaka. Nie wypadaje, ustawajcie!

Piarowič (ustaje).

Ustaŭ! Staju! Nu dyk što? Wam zdajecca, što ja zapraŭdy staju? Nie! — ja lažu! Staju, a ŭsio-ž-taki lažu.. i ŭžo nikoli nie padymusia...

Rafał (nieciarpliwa).

Ale... Ale...

Piarowič.

Ci wy wiedajecie, što heta: ležać stojučy? Heta trrrahiedyja!... Bačycie, usie jduć, iduć kala was, a wy lažycio... stojučy!... Razumiejecie?...— I ŭžo budu ležać! Prapał!.. Wy, pan Rafał, nadta razumny čeławiek, i ja chaču z wami wypić pa čarcy... Hej Mańka!... *piccolo*!

Rafał.

I tak ad was užo wielmi mnoha należycca...

Piarowič.

Panok! u taki moment, kali maja duša piaje, nie prypaminajcie mnie ab doŭhu... zapłaču!.. Usio zapłaču... jak budu mieć hrošy. (kryčyć:) Chłapiec! (Da Rafała): Siadziem, panie haspadàru!

Rafał.

Ja nie maju času siadzieć i mnie zdajecca, što było-b lapiej, kab wy pajšli ŭžo damoŭ, lahli spać...

Piarowič.

Nie mahu! Treba tutaka być! Siahońnia tut wialikaja ramieśnickaja majoŭka, i ja pawinien pisać sprawazdaču ŭ hazetu. Pawinnaść— hłaŭnaja reč!

Zjawa. 2.

Tyje-ž i Mańka (uchodzić)

Piarowič (da Mańki).

Maniečka darahaja! Daj nam... (da Rafała): što wy budziecie pić?

Rafał.

Ničoha!... A wam mahu jašče dać na pawier tolki dźwie butelki piwa i kaniec!

Piarowič.

Pan Rafał! Nie kažecie tak, bo zadajecio mnie ranu ŭ samaje serce! Sa mnoj wypjecie! Ja dla was, panok, krywi s swajho serca hatoŭ puścić, bo pan razumny, intelihentny čeławiek. (Da Mańki): Maniečka! dźwie butelki piwa!

Zjawa 3.

Tyje-ž biez Mańki.

Rafał (da Piarowiča).

Nu, siedajcie-ž užo, a ja mušu pahladzieć, što ŭ kuchni... (choče iści):

Piarowič.

(zatrymliwaje Rafała).

Panie haspadàru! Čekajcie! Pahaworym sabie trochi!..—Ci wy wiedajecie, čamu ja lažu, bo... tužu bo uwa mnie jość wialikaja tuha za Nirwanaj... Razumiejecie: nia być!.. nia być!...

Rafał.

Nu, ja, dziakuj Bohu, ni narwany, ni parwany, i nie maju času...

Piarowič.

Jašče moment! Panie haspadaru! paziukajem trochi,—heta tak pryjemna paziukać s čeławiekam takim, jak wy! Wy mnie strašenna padabajeciesia! Wy... wy majecie ŭ sabie niešta z arła!. Ech, aroł! — karol ptuška!..

Zjawa 4.

Tyje-ž i Mańka

Piarowič (da Mańki).

Maniečka! i ty siedaj z nami! — Budziem ziukać u traich...

Rafał (da Mańki).

Ci piwa prywiaźli?

Mańka.

Woś nidaŭna...

Rafał.

Kolki? Ci bolej, čymsia zaŭśiody?

Mańka.

Nie. Tak, jak zaŭsiody.

Rafał.

A kab ich!... Ja-ž kazaŭ, kab siahońnia było bolej, bo siahońnia majoŭka... Idu sam,.. (wychodzić).

Zjawa 5.

Tyje-ž biez Rafała, paśla Kelner.

Piarowič.

Siedaj, Maniečka! budziem hutaryć! (ciahnie jaje za ruku i sadžaje pobač siabie). Ty, Maniečka, pieknaja dziaŭčyna!... Ja ciabie lublu, Maniečka!... (tonam deklamacyi): Ja zbuduju dla ciabie pałac na wialikaj hare!..

Mańka.

Zafunduj mnie skrynačku cukierak.

Piarowič.

Dobra,—tolki nie ciapier... Jak dastanu hrošy z redakcyi... Haspadar nia choče ŭžo bolej dawać mnie na pawier.

(Dalej budzie).

Zabojstwa feldmaršałka Ejchhorna.

KIJEU (W.T.B). 30.VII. *Uradowa.* U toj mament jak feldmaršałak Ejchhorn i jaho asabisty adjutant v. Dresler wiertalisia ŭ 2 hadz. s kazino ŭ kwateru feldmaršałka, s praježdžaŭšaha mima zwoščyka była kinuta niejkim čeławiekam bomba, raniŭšaja abodwych wielmi ciažka. Lichadziej i woźnik areštowany. Dośledy pakazali, što heta rabota partyi socyał rewalucyaneraŭ z Maskwy, za jakimi ŭkrywajucca sajuźniki.

BERLIN. Impieratar z wialikaj kwatery pasłaŭ ranienamu feldmaršałku telehramu, wyskazywajučy swajo abureńnie na niahodnaje pakušeńnie i žadajučy wyzdaraŭleńnia.

BERLIN. 31.VII. Feldmaršałak Ejchhorn 30 lipnia ŭ 10 hadz. wiečara spakojna addaŭ Bohu dušu s pryčyny pałaruša serca. Jaho adjutant v. Dresler pamier pierad im ad utraty šmat krywi.

KIJEŬ. Dośledy wykryli, što lichadziej—Barys Donskoj, 23 hadoŭ, paŭnamočnik lewych socyał-rewalucyaneraŭ u Maskwie. Jon zajawiŭ, što pryjechaŭ niedaŭna ŭ Kijeŭ z zahadam centralnaha kamitetu swaje partyi zabić feldmaršałka Ejchorna. Jamu dzieła hetaha dali kruhłuju bombu, lewarwer i hrošy.

KIJEU. Lichadziej, 23 hadoŭ, dalej zajawiŭ, što jon rodam z Razianskaj huberni i pryjechaŭ napieradodni zabojstwa ŭ Kijeŭ, majučy zahad zabić feldmaršałka.

Pa zahadu ŭradu, aziminy na byŭšych dwornych ziemlach pawinny być sabrany s tym, što panom ich pakidacimuć tolki na nasieńnie i na zimu.

MASKWA. «Izwiestija» nakazywajuć, što sawiet u Kiemi raspuščen i členy jaho rasstrelany.

Čechi zaniali Simakoŭku, u 200 wiarstach na poŭnačy ad Mikałajeŭska i zdabyli kulamioty, hranaty i patrony. U swajej adoźwie hienerał Chorwat zahadaŭ usim uradowym ustanowam prymorskaj obłaści pačać swaju rabotu.

U časie ŭwybaraŭ wyjawiłosia istnawańnie tam troch partyj: bolšewikoŭ, miernych socyalistaŭ i prychilnych da Chorwata kadetaŭ.

MASKWA. Na Urale arhanizujecca komunistyčnyje bandy. U Omsku čechi zmobilizawali rekrutaŭ ad 18 da 20 hadoŭ. Rabotniki i sielanie zajawili enerhičny pratest.

MASKWA (P.T.A). Blumkin i inšyje ŭčaśniki ŭbiŭstwa hr. Mirbacha ŭciakli da ŭkrainskaj hranicy i tam niema wiedama dzie dzielisia.

PARYŽ. Na panichidzie pa zabitym caru byli oficyalnyje predstaŭniki prezydenta Puankare i Wilsona.

PIECIARBURH. Čysło prypadkaŭ chalery ŭ Pieciarburzie ŭsio ŭzrastaje. 20 lipnia zarehistrawano 170 prypadkaŭ, a nazaŭtraje 209.

Kamendant Pieciarburha ŭzwiarnuŭsia da žycharaŭ s pryzywam wyježdžać z miesta, pałažeńnie katoraha s pryčyny hoładu i chalery stanowicca ŭsio ciažejšym. S pryčyny strašennaj daražyni apału žychary Pieciarburha pjuć niehatawanuju zahnišujusia wadu.

Z usiaho świetu

BERLIN. Turecki pasoł, Chakki paša, prachwareŭšy 8 dzion, pamier 30 lipnia.

LONDON (Reŭter). Čerčyl zajawiŭ u Nižnaj Pałaci:

Bolšaja čaść rabotnikaŭ u Birmingamie i značnaje čysło ŭ Kewentry wiarnulisia da raboty.

TELEHRAMY

Niamieckije apawieščeńni

23 VII Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Načnyje raźwiedki. U wakolicach Meris i naabapał Ajjet miascowyje nastupleńni anhličan adbity.

Front niamieckaha Naślednika: Worahi atakawali našu nowuju liniju na poŭnačy ad Urk i našy pazycyi na pałudziennym zachodzi ad Rejmsa. Francuzy, anhličanie i amerykancy adbity s ciažkimi stratami na ŭsieńkim froncie. Centr bitwy stanawiŭ Harten — Fer-an-Tarnua. Hustymi masami worahi nanowa atakawali pierad i paśla abiedu. Paabiedzi worahi pašyryli swaje ataki na ŭschod da lesu Meńjer. Jany taksama ničoha nie dajšli. Miž Šambrsi i Wińji worahi na niekatorych adrezkach atakawali pa piać razoŭ, ale ŭsiudy byli krywawa adbity. U Šampani my wyhnali worahaŭ z akopaŭ na paŭdnia ad Sasnowaj hary, zaniatych imi 27 lipnia. Na paŭnočnym uschodzie ad Pert my zaniali adzin warožy aporny punkt.

Paručyk Lewenhart dajšoŭ swaje 46-aje pabiedy.

31.VII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: U Flandryi ažyŭleńnyje raźwiedki. U časie nowaha nastupleńnia worahaŭ wioska Meris astałasia ŭ ich rukach. Na poŭnačy ad Alber i na poŭdnia ad Sommy — wostraja bitwa.

Front niamieckaha Naślednika: Paśla swajho razhromu 29 lipnia warožaja piachota była biazčynna na froncie Harten—Fer-an-Tarnua. Pry Sapone adbito silnaje nastupleńnie worahaŭ. Miž Fer-an-Tarnua i lesam Mińjer francuzy i amerykancy ŭ pałudzieńnie iznoŭ atakawali hustymi masami. Ich ataki krywawa adbity. U samym lesie zła małisia šeść šturmaŭ worahaŭ. Naša piachota hnałasia za worahami da ich ułasnych pazycyj. Na ŭschodzi ad Fer-an-Tarnua worahi ŭ dzień i ŭ načy wiali čyślenyje šturmy. Za apošnije dni my ŭziali bolš za 4.000 pałonnych, a ad 15 lipnia—bolš za 24.000.

Paručyk Lewenhart dajšoŭ swaich 47 i 48 pabied na pawietry.

Kala wajny.

BERLIN. S pryčyny pačatku piataha hadu suświetnaj wajny Impieratar źwiarnuŭsia da narodu, armii i flotu z adozwaj dziakujučy ŭsim za pracu i cižary čatyroch hadoŭ wajny i wyskazywajučy ćwiorduju pastanowu wiaści wajnu dalej, pakul worahi nie pryznajuć zdabyćcia Niamieččyny ŭ hetaj wajnie i nia wyrekucca dumki źniščyć Niamieččynu.

BERLIN. Za čaćwiorty hod wajny zaniato: na ŭschodzi 198.256 kw. kil., u Italii — 14.423 kw. kil., u Francyi —5.323 (pakinuty niemcami ŭ apošnich bitwach abšar z hetaha wyličen), — usiaho razam 218.002 kw. kil. Apryč taho, niamieckije wojski zaniali Finlandyju—372,602 kw. kil., Ukrainu — 452.033 kw. kil. i Krym — 25.727 kw. kil. Zdabyto: 7.000 harmat. 24.600 kulamiotaŭ, 751,972 strelby, 3.000 parawozaŭ, 28.000 wahonaŭ i 65.000 wajennych wazoŭ. Čysło pałonnych dachodzić 838.500 duš, a ad pačatku wajny — biezmała $3^{1}/_{2}$ miljony.

KARLSRUE. Prezydent Rejchstagu, Ferenbach, skazaŭ u adnej pramowie:

„Nia treba tracić ducha, kali na front prybudzie jašče kolkisot tysiač amerykancaŭ. Nielha sumlewacca, što my ŭ kancy pabiedna zakončym wajnu.

BERLIN. Paručyk Menkhof nie wiarnuŭsia z adnaho palotu. Što z im zdaryłosia, niewiadoma.

BERLIN (W.T.B.). 30.VII. U Siarodziemnym mory zatoplen 5o parachodaŭ razam jomkaściu 19.000 tonn.

Biełaruskije wiasielnyje pieśni

Hrodnienskaje huberni.

Zaručyny.

Sakoča ziaziulka, sakoča,
Da z boru lacieci nia choča.
A ŭ boru jahodki sałodki,
U krynicy napjomsia wadzicy.
Oj, płača dziewica, płača,
Ad ajca jechać nia choča:
U ajca parohi—nizieńka,
U ajca pa wodu blizieńka:
A ŭ świokra parohi—wysoka,
U świokra pa wodu daloka.
U ajca pa wodu cieraz tyn,
A ŭ świokra pa wodu za siem mil.

—

Na wyprawunak da wianca (ślubu).

Słałasia ziellečka pa zahoriu,
Kłaniałasia dziewańka pa zastollu.
Kłaniałasia staromu, małomu,

Tatuchnu rodnamu,
Pokuciu światomu.

Zastukacieli waranyje koni na dwory,
Zaźwinieli załatyja kubki na stoli.
Da jak pačuła maładaja dziewica ŭ kamory,
Da úpała swajej matuchnie u noh'.
— Oj nia daj, nia daj, maja matuchna ad siabie,
Pieraletuju adno leciečka u ciabe.
— Jak-ža mnie ciabie nie addać,
Pryjechali ludzi ciabie ŭziać?

—

«Na karawaj».

Oj, u sadzie hallo wisić,
Sam Haspadar karawaj miesić,
A Pračystaja jamu świecić,
A ŭsie aniely dapamahajuć,
Tonkim abruskom zaścilajuć.
Da świecić miesiac na dwarе,
Hibluć karawaj na stale:
Hible brat z siastroj,
Z trajčataju świačoj.

Brat siestrańku nawučaje:
Bi siestrańka, ŭ dałoni,
Kab dałoni šumieli,
A piarścionki źwinieli.

—

Chodzić dziewańka ŭ sadu, pa sadu,
Da pa ziellečku płačyć:
«Oj, zielle, drobnaje nasieńnie, —
Žal ciabie kidaci!»
Siadzić baciuchna da ŭ wakonačku,
Da ŭsio toje čuje.
«Pryšli, pryšli swajho miłaha z kasoju.
Niachaj kosić da ŭsiu rutańku z rasoju.
Pryšli, pryšli swajho miłaha z hrablami,
Niachaj zahrabie ŭsiu rutańku z karaniàmi!"

—

Oj u harodzie na pierachodzie
Ziellečka raźlehajecca,
Oj u dziewańki maładzièńkaje
Wiasielečka pačynajecca.
Oj Boh joj daje,
Baciuchna joj pamahaje.
Siadzić Pračystaja da na pakuci,
Dobruju dolu daje.
Oj dola, dola, kali dabràja,
To chadzi ty za mnoju,
Ach, kali jakaja dola lichaja,
To pływi ty z wadoju.

Wyšła dzieŭka za waroty,
Pad kalinaju stała,
Ručki zharnuła, ciažka dychnuła,
Simieńka zapłakała.
Pryjšoŭ da jaje baciuchna jaje:
—„Čaho, dzietačka, płačyš?"
—Ach, moj baciuchna,
Ach moj rodnieńki,
Jak-ža mnie nia płakać?
Zawiazaŭ koski na maje ŝłozki
Biełaju kitajkaju:
Ni mnie wianočak,
Ni mnie tanočak,
Ni z dziewačkami;
Dziewački hrajuć,
Kosańki wajuć,
Tudy mianie nie prymajuć;
Małodki siadziać, čepčyki wiažuć,
Tam mianie k sabie kličuć.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Salawiej.